

природно-рекреаційних та культурно-історичних ресурсів Дністровського каньйону.

Література

1. Василюшин Я.В. Удосконалення використання рекреаційної мережі території Дністровського каньйону / Я.В.Василюшин // Матеріали ХХІХ Міжнародної науково-практичної конференції “Інноваційний потенціал світової науки – ХХІ сторіччя”, м. Запоріжжя, 2014. – Т.2. – С. 16-17.

2. Веркалець І.М. Архітектурно-урбаністична концепція екорекреаційної мережі р.Дністра / І.М.Веркалець // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник. – К.: КНУБА, 2012. – Вип.46. – С. 103-108.

Абстракт

In the article the concept for the structural and functional architectural planning and reorganization of the Dniester Canyon area, based on the ideas and proposals of landscape and spatial organization of recreational structures and functioning of territorial recreation systems.

Keywords: Dniester Canyon, tourism and recreation system, landscape and spatial organization Eco recreational network

Анотація

В статті пропонуються концепції для структурно-функціональної і архітектурно-планувальної реорганізації території Дністровського каньйона, базуються на ідеях і пропозиціях ландшафтно-просторових організацій рекреаційних образів і функціонування територіально-рекреаційної системи.

Ключевые слова: Дністровський каньйон, туристично-рекреаційна система, ландшафтно-просторова організація, екорекреаційна мережа.

УДК 730

Я.В. Василюшин

к.т.н., професор, директор Інституту архітектури, будівництва і туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО УПОРЯДКУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЛАНДШАФТІВ

Анотація. У статті обґрунтовано основні напрями та підходи дослідження естетики архітектурно-ландшафтного середовища. Подано прикладні реалізації

пошуково-навчального проектування ландшафтно-просторової організації рекреаційних утворень.

Ключові слова: рекреаційний ландшафт, естетика середовища, ландшафтне планування, архітектурно-ландшафтне середовище

Постановка проблеми. Поведінка людини в навколишньому середовищі, а отже, і зміни нею цього середовища, суттєво залежать не лише від його властивостей, але й від того, як саме це середовище сприймається людиною, яку цінність для неї становить. Ця загальна теза позначилася на формулюванні напрямів і наукових підходів дослідження естетики і організації ландшафту.

Мета статті – дослідження естетичного упорядкування рекреаційних ландшафтів.

Виклад основного матеріалу. Однією із основних наукових розробок викладачів та студентів Інституту архітектури, будівництва і туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу є обґрунтування напрямів дослідження естетичного упорядкування рекреаційних ландшафтів. В роботах науковців випускових кафедр: архітектурного проектування (спеціальність "Архітектура та містобудування"), туризму (спеціальність "Туризм"), будівельної механіки (спеціальність "Будівництво та цивільна інженерія"), – що вивчають природне середовища як засіб оздоровлення міського мікроклімату, поліпшення гігієнічних характеристик середовища, показано значення озелених просторів міста для поліпшення вітрового, шумового, радіаційного режимів, іонізації і фітонізації повітря, створення мікрокліматичного комфорту для життєдіяльності людини.

Питанням ландшафтного планування як діяльності, що передбачає основні напрями і способи використання ландшафтів, дослідженням питань ландшафтно-екологічної реконструкції територій міста, прийомів і методів реконструкції озелених просторів, комп'ютерному моделюванню дизайнерського підходу до вирішення багатьох проблем формування архітектурно-ландшафтного середовища, присвячені роботи науковців кафедри основ архітектури та кафедри інженерної та комп'ютерної графіки.

Таким чином, основні види досліджень ландшафтів об'єднані в:

- 1) містобудівні дослідження;
- 2) географічні дослідження;
- 3) ландшафтознавчі дослідження.

В центр уваги поставлено вивчення закономірностей естетичного сприйняття людиною ландшафту. Ця загальна структура визначає три основні напрями досліджень, а саме: 1) вивчення ландшафту як естетичного об'єкта; 2)

вивчення людини як суб'єкта та об'єкта естетичного сприйняття; 3) пізнання закономірностей естетичного сприйняття ландшафту людиною.

Напрями дослідження естетики ландшафту умовно можна назвати:

а) *ландшафтоцентричний* – спрямований на вивчення тих рис ландшафту, які визначають його естетичні якості, їх просторову композицію. Важливою прикладною проблемою, розробку якої можна віднести до цього напрямку, є наукове обґрунтування проектів і планів естетичного упорядкування рекреаційних ландшафтів;

б) *антропоцентричний* – спрямований на пізнання людини, яка розглядається і як суб'єкт естетичного сприйняття ландшафту, і як об'єкт, у свідомості якого формується відповідний образ ландшафту;

в) *перцепційний* – скерований на пізнання процесу, закономірностей і чинників естетичного сприйняття людиною ландшафту. Це сприйняття є складним процесом.

Порівняно із дослідженнями традиційних природничих напрямів ландшафтознавства естетико-ландшафтознавчі дослідження зумовлюють необхідність залучення низки підходів і методів суміжних наук (ландшафтознавства, ландшафтної екології, урбоекології, рекреаційної географії, психології, соціології, культурології).

До основних підходів естетико-ландшафтознавчих досліджень віднесемо:

а) якісний підхід; не вимагає пошуку краси через формальні співвідношення ознак ландшафту, а виходить із тези, що естетичними якостями ландшафт наділяє людина; найпоширеніший прийом – опитування людей щодо їх сприйняття ландшафту; чим більша вибірка опитаних респондентів, тим загальний результат є об'єктивнішим і достовірнішим;

б) суб'єктивно-описовий підхід; оцінка та опис естетичних якостей ландшафту дається не вибіркою респондентів, а одним фахівцем; результати таких досліджень суттєво залежать від особистих естетичних уподобань, знань і досвіду виконавця – експерта;

в) просторово-нормативний підхід; базується на вивченні окремих естетичних характеристик ландшафту; основа підходу – упорядкування вихідного ландшафту згідно з вимогами та стандартами певного художнього стилю, діючими правилами і нормами;

г) географічний підхід полягає в дослідженні своєрідності й порівнянні ландшафтів за їх естетичними рисами; досліджуються переважно значні за розмірами території;

д) психолого-емпіричний підхід основну увагу зосереджує не на ландшафті як об'єкті естетичного сприйняття, а на людині, яка цей об'єкт сприймає, її емоційні реакції;

е) психолого-феноменологічний підхід; в основі лежить не емпіричний матеріал наукових досліджень, а естетичні почуття, враження та оцінки конкретної особи.

Кожний із названих вище підходів має як свої переваги, так і обмеження.

Відповідно до різних естетичних теорій один і той самий ландшафт може розглядатися як естетичний чи як позбавлений будь-яких естетичних якостей.

Основні теорії ландшафтознавства:

– *дистанційні теорії*; естетичне відчуття можливе лише від об'єктів, які не мають для людини практичного значення;

– *теорії задіяності естетичного сприйняття*; виникає в людини в результаті її інтенсивної та глибокої зацікавленості певним об'єктом, пізнання цього об'єкту через щоденну практику;

– *суб'єктивістські теорії естетики*; наголошують на провідній ролі суб'єкта в естетичному сприйнятті;

– *об'єктивістські теорії естетики* досить різноманітні і становлять для ландшафтознавства значно більший інтерес.

Узагальнюючи сказане щодо естетики ландшафту, відзначимо такі положення:

1) у чистому вигляді теорії стосовно естетики ландшафту мають своє обмеження, оскільки переважна більшість теорій естетики розроблена щодо естетичного сприйняття й оцінки витворів мистецтва;

2) естетичне почуття до ландшафту породжується в результаті взаємодії між ландшафтом та індивідом;

3) найбільш відповідними для ландшафту як об'єкта естетичного сприйняття слід вважати теоретичні положення експериментальної естетики;

4) естетичне сприйняття ландшафту зручно пізнавати людиною: а) як біологічною істотою; б) як суспільною істотою, представником певного суспільства з його культурою; в) як неповторною індивідуальністю;

5) естетика повинна зміцнювати свою теоретичну базу сучасними концепціями психології, а також тими теоретичними положеннями інших наук, які стосуються ландшафту як об'єкта сприйняття.

Статус естетичного залежить не лише від об'єкта, але й від аспекту та способу його пізнання.

Можна виділити два тлумачення естетичного в природі:

1) канонічне тлумачення; спирається на деякий естетичний ідеал, канон. Із цим каноном порівнюється ландшафт і краса ландшафту;

2) натуралістичне тлумачення зводиться до того, що сама природа, а не штучні об'єкти з мистецькими творами включно, є первинним носієм естетичного та прекрасного.

За співвідношенням елементів і характером зв'язків у системі природне – штучне виділимо такі групи об'єктів:

- природні елементи предметно-просторового середовища, до яких творчо доторкнулася рука людини;
- об'єкти, у яких природні й штучні, дизайнерські елементи рівнозначні;
- об'єкти, включення яких у ландшафт істотно впливає на якісні характеристики ландшафту.

Подамо дві прикладні реалізації пошуково-навчального проектування.

Концепція *“Структурно-функціональна та архітектурно-планувальна реорганізація та розвиток території Дністровського каньйону”* трактується на основі ідей та пропозицій ландшафтно-просторової організації рекреаційних утворень, формування та розвитку екорекреаційної мережі р. Дністер. Вона містить наступне:

1. У прибережній зоні доцільним є створення терасових парків, гідропарків та ін. У вододільній зоні формується мережа агропарків, етнопарків, заповідних парків та ін.

Ландшафтними об'єктами екорекреаційної мережі р. Дністер є агропарки, етнопарки, заповідні парки, гідропарки, технопарки.

2. Створення тематичних парків, тематика яких пов'язана з напрямом науково-дослідних комплексів екоцентрів рекреаційного змісту.

3. Функціональна організація рекреаційних зон: рекреаційно-бальнеологічна зона; рекреаційні об'єкти; агропаркова зона.

4. Одним із найважливіших завдань загальної концепції є система транспорту та обслуговування.

Основними рекомендаціями проекту *“Загальна планувальна композиція та ландшафтно-просторова організація території санаторію Черче”* є:

1. Ділянка перед головним входом і центр території озеленена в регулярному стилі, а вся інша територія – оформлена в пейзажному стилі, тобто для озеленення території оптимальним є змішаний стиль планування.

2. Проект повністю змінив домінанти території, передбачив повну зміну зон функціонального зонування, дорожньо-стежкової мережі і просторів.

3. Реалізація проекту дозволить поліпшити баланс території за рахунок збільшення відкритих (за рахунок додавання резервної території, очищення існуючих від надмірної кількості дерев і чагарників) із збереженням напівзакритих просторів.

4. У проекті дано рекомендації з підбору найбільш естетично виправданих деревно-кущових і трав'янистих порід та їх розміщенню на всіх озеленених ділянках.

5. Формування насаджень поліпшить естетичне сприйняття території в цілому, екологічний стан, створить лікувально-рекреаційний мікроклімат.

6. Всі запропоновані споруди передбачаються з експлуатованими дахами-терасами, озелененими для відпочинку. Фасади споруд місцями вирішені вертикальним озелененням. Покращення устрою території передбачено за рахунок декоративного освітлення, квіткового оформлення.

Висновки. 1. Подано зміст та рекомендації для задач ландшафтного планування, ландшафтного проектування та дизайну, тобто кожного із видів ландшафтно-проектної діяльності.

2. Встановлено, що успішний розвиток рекреаційних регіонів залежить від вмілого використання естетичного потенціалу рекреаційного простору.

3. Сформульовано основні напрями і наукові підходи дослідження естетики і організації ландшафту.

Abstrakt

The article rightly main directions and approaches to the study of aesthetics architectural and landscape environments. Posted applied search and implementation of educational design landscape and spatial organization of recreational structures.

Keywords: recreational landscape, aesthetics of environment, landscape planning, architectural and landscape environment

Аннотация

В статье обосновано основные направления и подходы исследования эстетики архитектурно-ландшафтной среды. Предложены прикладные реализации поисково-учебного проектирования ландшафтно-пространственной организации рекреационных образований.

Ключевые слова: рекреационный ландшафт, эстетика среды, ландшафтное планирование, архитектурно-ландшафтная среда.

УДК 711.25:331:379.8

Васильєв П.О.

*асистент, Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ЩОДО ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТІВ ПОКАЗУ, ЯК СКЛАДОВОЇ МОТИВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ

В даній роботі проаналізовано основні тенденції оцінки туристичної привабливості об'єктів показу та закладено основу дослідження мотиваційного підходу формування туристичних маршрутів.